

dan Jacqueline wilde begeleiden en beloofde dat geheim te houden. Nadien pas wist hij, dat de vreemdeling Isegrim was, en de dochter als heks werd vervolgd.

— O, vader, moeder, vervolgde hij, toen ook was het gegeven woord mij heilig, want ik wist, dat Isegrim geen roover en Jacqueline geen heks was. Ik heb in den vreemde een ruimeren blik gekregen....

— Maar de heks te Brugge riep toch om die Jacqueline, wedervoer mevrouw van Dillen bezorgd.

Mijnheer, de tafel is gedekt (blz. 361).

— Bewijst zulks, dat Jacqueline schuldig is? En dan nog... werd die vrouw niet onschuldig gestraft? Er gebeurt zooveel onrechtvaardigs... dat heb ik nu ondervonden. Moeder, later heb ik Jacqueline nog ontmoet en ik sprak haar over Adelida Prijcke... Zij beloofde me toen, de dochter van den Veurnschen schout te bevrijden en ze heeft het gedaan. Niet ik stond onder naar macht, maar zij was vatbaar voor edele gevoelens...

— Dus zij was het meisje dat gij begeleidet naar de Reiger? vroeg van Dillen.

— Ja, vader! En al de rest is gekonkel van Pol van Rooze. Ha, na mijn terugkeer ontmoette ik van Rooze. Hij was wat beschaamd, omdat ik hem te Brugge tot Roza had bezig gehoord... Maar hij had mij met Jacqueline gezien en op de Reiger bespied. En hij eischte nu, dat ik over Roza zwijgen zou, anders zou hij vertellen, dat ik ook een gezellin had. En ik moest wel toegeven, want ik kon Jacqueline niet verraden. Ik was gebonden door mijn eed, wel wat lichtvaardig afgelegd. Daarom moest ik ook zwijgen tegenover 't gerecht... Maar waarom wilde dit niet aannemen dat niet op dien avond Roza verdwenen was. Ook ontmoette ik nu en dan Isegrim, die wel eenigszins misbruik maakte van mijn goedheid... Voor hem ging ik naar Loo... om hem

duidelijk te zeggen, dat ik me voortaan van mijn eed ontslagen achtte. Ik vraag u vergiffenis, dat ik ook u misleidde, maar 't was uit trouw aan een gegeven woord. Pol van Rooze heeft van dit alles partij getrokken, om mij bij Agneta zwart te maken. En hij bracht het ver in zijn gekonkel met het parelsnoer, den valschen brief en zoo meer... Isegrim heeft me verlost... Ge weet, waarom ik het aannam. Het gerecht is partijdig... Van Rooze wordt niet gehinderd.

Wouter lichtte dit alles in bijzonderheden toe.

— En nu de geschiedenis van Agneta, vervolgde hij.

Ook deze deelde hij naar waarheid mee.

— Wouter, nu hebt ge me overtuigd en is mijn hart geheel verlicht, zei vader van Dillen. Maar hoe dit alles voor het gerecht te brengen ?

— Nu kan ik dat niet, maar Pol van Rooze graaft den kuil, waarin hij valt. Het gerecht zou me niet gelooven en mij weer op de pijnbank werpen... Ik wil geduld oefenen... De waarheid zegeviert toch...

— En ge keert bij dien Isegrim terug ? Maar wat doet die man hier ?

— Vader, dat mag ik niet zeggen. 't Is het eenige wat ik moet verbergen uit trouw en oprechtheid. Geloof me, dat hij eerlijk is, al dwaalt hij in zijn houding jegens Agneta. Maar wat doet men met zijn kind ?

— Toch, Wouter ! Als Jacqueline nu wel een heks is ? sprak moeder

— O, dat is een dwaling ! Zij is een edele jonkvrouw, die niets met tooverij te maken heeft. Ik weet, dat ze zeer vroom is, een ware Christin. O, kon ik maar voor u alle geheimen ontsluiëren !

Wouter vertelde alles uitvoerig en sprak langen tijd over Agneta van Ramsdijk.

— O, kon de rechtspleging tegen Jacqueline een week verdaagd worden ! wenschte Wouter.

— Waarom ? vroeg zijn vader.

— Dan zou Agneta geen borg meer moeten zijn. Ik begrijp alles zelf niet goed, maar Isegrim meent het ernstig.

— Ziet hij binnen een week dan redding ?

— Misschien ! Hij moet heel wat toestanden kennen. Zoo heeft hij mij ook beloofd te bewijzen, dat ik onschuldig ben aan den moord op Roza.

— O, kon hij dat ! riep mevrouw van Dillen uit.

— Snoeft hij niet ? hernam de voormalige schout.

— Ik geloof het niet. Hij is een vastberaden man...

— Ik moet u even alleen spreken, zei de heer van Dillen. Volg mij in het kamerke hier naast.

Wouter ging mee.

— Ik moet u toch ernstig waarschuwen tegen dien Isegrim, sprak de vader daar. Ge weet, dat we bevel hadden hem op te sporen en ik u de ware reden niet kon opgeven. Isegrim is een Vlaamsch edelman, die onverzettelijk de was in den strijd tegen de Spanjaarden. In 1600 bij het beleg van Oostende, trachtte hij de buitenlieden op te zetten tegen het Spaansche gezag.

— Maar vader, dat was toch zijn recht.

— Wel, wij waren toen zelfstandig met Albertus en Isabella tot vorsten.

— Zelistandig !

— Nu ja, 't was meer in naam dan met de daad. Isegrim is na den val van Oostende naar Nederland getrokken. We hoorden nooit meer van hem. Plots is hij teruggekeerd... De regeering meent dat hij hier een vrijbuitersbende oprichten wilde, om uit vrok en wraak allerlei rooftochten te houden. Men neemt hem nog algemeen voor den zoogenaamden reus, die moorderijen en diefstallen pleegt.

— Maar wat een groote dwaling is, vader.

— Wat komt Isegrim dan doen ? Werken voor Holland ?

Wouter wilde niet meedeelen, wat hij wist. Hij mocht de taak van den hoofdman niet in gevaar brengen, zoo oordeelde hij.

— Als het dat is en ge zijt zijn beschermeling, dan wordt gij ook van hoogverraad beschuldigd, vervolgde de heer van Dillen.

— Och, het zou me niet deren aldus verdacht te worden door een overheid, die geen zweem van recht kent, die van Rooze begunstigt en mij pijnigt, die u ontslaat...

— Dat is alles waar, jongen, maar zulks mag ons niet leiden tot daden tegen de wettige regeering.

— Wettige regeering, vader ?

— Wouter, ge verontrust me !

— Hoe zijn de Spanjaarden hier meester geworden ? En hoe besturen ze ons ? Wat doen ze voor de Zuidelijke Nederlanden ? Ons land vormt hun wingewest...

— Zeg mij oprecht, Wouter, hebt gij u met Isegrim verbonden, om strijd te voeren tegen het Spaansch gezag ?

— De oorlog breekt weer uit...

— Inderdaad en te meer ben ik ongerust...

— Over mij ?

— Ja...

— De zonen van Vlaanderen zullen partij moeten kiezen.

— De Spanjaarden rekenen op hun steun.

— Als vazallen van Spaansche officieren...

— Zij zullen ook officieren zijn.

— Maar altijd met een Spanjaard als meester. Neen, vader, dat kan ik niet ! En bovendien men zou mij de gelegenheid niet geven. Men wil mij immers naar het schavot voeren...

— Doch als uw onschuld blijkt...

— Dan strijd ik niet met de Spanjaarden mede...

— Tegen hen ?

— Ja, vader ! 't Is het beste, dat gij het weet... O, ont doe u eens van alle conventie, van den geest, die hier heerscht. Denk aan het Vlaanderen van vroeger, toen het machtig en rijk was, vol wetenschap en kunst, vol nijverheid en handel. Karel V, graaf van Vlaanderen, maar vooral heerschzuchtig keizer van Duitschland en koning van Spanje, heeft onze gewesten aan Spanje geketend. Ik heb de geschiedenis genoeg gehoord.

— Karel en zijn zoon wilden de ketterij uitroeien.

— Was Egmont niet een goed katholiek, stierf hij op 't schavot niet, bijgestaan door den bisschop van Ieper ? En hoeveel katholieken werden

als hij vermoord, gekerkerd, verbannen, geruineerd ? Kan er geen vrij, katholiek Vlaanderen zijn, dat zich als weleer zelf bestuurt ? O, vader, overweeg dat alles. Wij zitten nu vergroeid in die bezetting en aanvaarden ze als een heel gewonen toestand, maar is deze daarom rechtvaardig ?

— Wat wil Isegrim dan ?

— Van zijn plannen weet ik niets.

— En 't is eigenlijk beter, dat ik er niets van verneem, hernam vader van Dillen. Ik kan mij niet vereenigen met uw zienswijze, maar ik begin ze te begrijpen... Ge hebt een heelen last van mijn gemoed weggenomen.

— Ik kan het verstaan, vader, dat er twijfel bij u oprees... 't Is waar, ik ben lang weg geweest en ik zou in den vreemde veranderd kunnen zijn.

— Nu weet ik, dat gij oprecht zijt gebleven... In de kwestie van den oorlog moet gij ook uw geweten volgen.

— Ja, vader ! Och, misschien is er wel een weg, om samen gelukkig en vreedzaam in Engeland te wonen.

— In Engeland ?

— Wat zal u ten slotte nog aan Vlaanderen binden ? Er is hier geen recht voor eerlijke lieden. Konkelaars worden verheven, als van Rooze.

— Jongen, wij zullen de toekomst afwachten...

Wouter zweeg even.

— Zou Roger niet kunnen bewerken, dat de rechtspleging tegen Jacqueline nog een week verdaagd wordt ? vroeg hij dan.

— Onmogelijk ! Roger is slechts schoutsknecht... En moest hij ten gunste van dat meisje spreken, men zou hem zelf van hekserij verdenken. We kunnen den armen man niet in dit geval betrekken.

— Ge hebt gelijk... Kon ik maar een ander middel verzinnen ! Zoo het mogelijk ware haar een briefje te bezorgen, ik zou haar aanraden op slimme wijze te redetwisten en den strijd met den heksenmeester te rekken en tijd te winnen, alvorens men haar op de pijnbank brengt.

De heer van Dillen aarzelde, maar zei dan toch :

— Gij zijt overtuigd, dat Jacqueline geen heks is.

— Heilig overtuigd, vader ! En bovendien, welke bewijzen kan men tegen haar aanvoeren ? Men heeft niets dan de dwaze betichting, dat zekere Marietta, die te Brugge verbrand werd, om haar riep. Men meende, dat die Marietta haar moeder was en dit is niet waar.

— Inderdaad is men zeer lichtzinnig met die achtervolging te werk gegaan. Welnu, Wouter, schrijf een briefje en ik zal trachten het door Roger te doen bezorgen. Is dat meisje onschuldig, dan moeten we haar helpen.

— Maar breng ik u en Roger niet in gevaar ?

— Neen, we zullen goede maatregelen nemen... Schrijf het briefje maar. Ik zal het noodige daarvoor halen.

Wouter moest goed overwegen, hetgeen hij aan Jacqueline zou melden. Eindelijk toch was hij tevreden over het briefje en hij vertrouwde het zijn vader toe.

Nog even poosde hij dan ook bij moeder en Livina. Het speet hem zeer de kleinere zusjes en broertjes niet te kunnen zien. Maar hij moest voorzichtig zijn.

Na een innig afscheid van zijn ouders, vertrok de zoon. Livina ging mee tot aan 't hofpoortje.

— Wouter, gij zult zeer voorzichtig zijn, hé ? fluisterde ze.

— Ja...

— Er is nog iemand, die in uw onschuld gelooft...

De jonge man kon niet zien, hoe zeer zijn zuster bloosde.

— Adelbert van Loo, vervolgde ze. Hij is hier geweest...

— Zoo ! En waarvoor ? vroeg Wouter verrast.

— Uit vriendschap... En... en... och, ik zal 't u zeggen. Hij heeft mij zijn liefde verklaard.

— Na alles wat er gebeurd is.

— Ja.

— O, dan meent hij het wel oprecht...

— Zeer oprecht ! Hij vroeg, of ik zijn vrouw wilde worden, als hij uw onschuld bewezen had. Het is goed, dat gij weet, hoe ge buiten Nieuwpoort een vriend bezit.

— Misschien zal Adelbert later anders over me denken... Livina, het is weer oorlog en ik zal niet aan de zijde der Spanjaarden strijden.

— Wat bedoelt ge ?

— Als ge hoort, dat ik tegen de Spanjaarden vecht, geloof dan toch in mijn oprechte bedoelingen. Ik haat de Spaansche overheersching. Wellicht zal het lang duren, eer we elkaar terug zien... Ge kunt nu niet dadelijk alles begrijpen, wat ik zeg... Denk er over na... en overweeg, dat een vreemdeling het een zoo fiere Vlaanderen verdrukt...

Wouter kuste zijn zuster en sloop heen... Zou hij wel ooit een van zijn geliefden terug zien ? Het voornemen, om met Isegrim mede te strijden, stond nu vast bij hem... Maar de oorlog zou bloedige offers eischen !

Wouter verliet over de vervallen vesten Nieuwpoort.

ELZA.

Op 't kasteel van Antwerpen heerschte beroering...

— Weet ge 't al, Antonio ? vroeg een Spaansch soldaat... We krijgen weer oorlog...

— Ik geloof er niets van, Petro... Al praatjes, om ons te paaien en de betaling onzer soldij nog langer uit te stellen...

— Betalen ! riep nu een derde, die slenterend nader kwam en zich nevens het tweetal vallen liet. Ge spreekt daar van betalen, ging hij voort. In Spanje, noch in Brussel kennen ze dat woord. Maar wij moeten ons zelven betalen ! Luistert, ik zal u een klein verhaal doen. Ge weet dat ik reeds iang in de Nederlanden ben. Nu, twintig jaar geleden lagen wij onder aanvoering van onzen dapperen veldheer, Alexander Farnèse, voor Maastricht in Limburg. De burgers dier stad wilden van ons niet weten en hun wijven geleken wel duivelinnen. Als wij over de muren van hun verwenscht nest wilden kruipen, trakterden ze ons met kokende olie, gesmolten lood, zware steenen, ja met alles wat maar hard was of pijn veroorzaakte. Dit duurde zoo vier maanden. Wij hadden de stad flink beschoten, maar 't scheen of men daar

binnen onkwetsbaar was. Op zekeren nacht sloop ik behoedzaam langs de muren. Mijn overste had mij een groote belooning toegekend, zoo ik iets van de gesprekken der Maastrichtsche schildwachten kon afluisteren. Maar in dien nacht leek het mij toe, of er geen mannen op de wallen stonden, zoo stil was alles. Eensklaps bleef ik verwonderd staan. In den muur ontdekte ik eene scheur, zoo groot, dat ik er gemakkelijk mijnen vinger kon insteken. De steenen zaten los; ik rukte ze zonder de minste moeite uit hun voegen. Eindelijk was er een gat, wijd genoeg, om er door te kruipen. Al de schildwachten lagen vast te slapen. En in de stad heerschte de diepste stilte. 't Geleek wel een kerkhof. Soldaten, burgerwacht, mannen, vrouwen, kinderen, allen moesten van vermoeienis ingesluimerd zijn. Nu wij hadden hen ook veel werk bezorgd in de laatste dagen. Mijn hart klopte van blijdschap. Haastig kroop ik weer naar buiten en weldra stond ik terug in ons kamp. Mijn overste den uitslag van mijn onderzoek te melden, was 't werk van een oogenblik. En om kort te gaan, Parma werd gewaarschuwd. De hertog beval onmiddellijk de stad binnen te dringen. In de grootste stilte slopen we naar de slapende veste. Alles verkeerde nog in den zelfden toestand. En toen eindelijk de schildwachten ontwaakten en verschrikt 't alarm sloegen, waren wij binnen. O, wat piepten die lieden! Met wild geschreeuw kwamen de burgers uit hun huizen geloopt. Te laat echter. Ze vochten wel als razenden, maar wij waren sterker. De stad, die zich vier maanden — ik moet zeggen zooals 't is — met de grootste dapperheid verdedigd had, viel in haar slaap in onze macht. 's Morgens was Maastricht geheel aan ons! En toen betaalden wij ons zelf. Natuurlijk, moesten we eerst wraak nemen over hun koppigheid. De vrouwen kregen er niet minder van dan de mannen. We kozen wie we wilden. En o, wat waren ze schuw van ons! Bij honderden zag ik ze met hun kinderen in de Maas springen. Dat is waar gebeurd! Den eersten dag werden er vier duizend mannen en vrouwen gedood. In de twee volgende dagen vielen er nog twee duizend. En stelen, dat we deden! Oh, Maastricht was een rijke stad! Met mijn gezellen drong ik in de winkels, in de huizen. Immers we waren meester en zoo men ons geld en goed weigerde, eischten we het met het zwaard. Daarvoor gehoorzaamden ze rap (1). Welnu, kamaraden, weet ge nu, wat ik bedoel met ons zelven te betalen?

— Maar 't is een slappe tijd voor ons; er zijn geen steden meer te veroveren, antwoordde Petro. En men paait ons met oorlog...

— Drie en twintig jaren geleden was 't ook een slappe tijd, hernam de verteller. Ik was nog niet in de Nederlanden; 'k kwam slechts een jaar later, maar 'k heb het honderd maal hooren verhalen, hoe onze soldaten Antwerpen plunderden. Ze staken de stad in brand en roofden, wat ze wilden. De burgers noemden dat de Spaansche furie. Ja, Jeronimo kent veel.

(1) Wat de soldaat hier van Parma's inname der stad Maastricht (1579) vertelt, is de waarheid. 't Is een der bloedigste feiten uit onze geschiedenis. Nauwelijks 400 inwoners bleven gespaard. Als bedelaars verlieten zij de ongelukkige veste. De overwinnaar liet zich in een sierlijke draagkoets door de stad voeren, om 't werk zijner huurlingen te aanschouwen. Acht duizend lijken, sommige schrikkelijk verminkt, lagen in de van bloed rood gekleurde straten. 't Was een hartverscheurend schouwspel. Maar waar zoo pas de wanhoops- en doodskreten der ongelukkige slachtoffers weerklonken, rees nu 't gejubel der Spanjaarden.

— Dat weet ik ook, zei Antonio. O ! dat moet een schoone gelegenheid geweest zijn, om in korten tijd rijk te worden.

— 't Hangt van ons af, om die gelegenheid weer te krijgen, vervolgde Jeronimo listig. Daar ligt de stad, we zijn er meester, als we willen, en we moeten handelen, voor we een nieuwen veldheer krijgen.

— En onze kasteelbevelhebber, Augustyn Mexia ? vroeg Petro; hij zal daar niet van willen hooren.

— Er zijn makkers genoeg, om met ons Mexia naar buiten te jagen. Wat kan hij doen, als wij de handen ineen slaan ? Wat beteekent zijn gezag dan nog ? En dan in de stad, in de winkels, in de huizen, dan ons zelve betaald ! Bij San Jago, om die oproerige burgers in bedwang te houden, moeten wij hier liggen; dat ze ons dan maar betalen ook !

De anderen traden die zonderlinge redeneerkunde bij.

— Wij moeten een anderen oversten kiezen, hernam Jeronimo. Een, die het met ons eens is en onze plannen steunt.

— Een Electo zal ons aanvoeren ! sprak Petro. En Jeronimo moet dat zijn ! fluisterde hij tot den verteller.

De oogen van den genoemde fonkelden. Hij, Electo, opperste der roofzuchtige soldaten, heerscher, die hen zou aanvoeren.

— Welnu, zei hij, op uw steun mag ik rekenen. Laat alles aan mij over. We zullen betaald worden !

De meeste soldaten waren het eens, dat ze betaald moesten worden. Geen langer uitstel ! De kastelein van 't kasteel moest weg. De muiterij begon, toen de bevelhebber eenige bevelen gaf, welke niet gehoorzaamd werden.

— Eerst onze achterstallige soldij van 28 maanden ! riep men.

— Weg met Mexia ! klonk het van eene andere zijde.

De kastelein wilde zijne ondergeschikten tot de orde terug brengen.

— Jeronimo is onze overste ! schreeuwde men. Onze electo ! Leve Jeronimo ! Weg met Mexia !

En toen de laatste nog eene poging waagde om 't verloren gezag terug te winnen, werd hij ruw vastgegrepen en uit de sterkte gejaagd. 't Plan om in de stad te trekken werd verworpen. Duchtte men den verwoeden tegenweer der burgers, waarvan velen zich de Spaansche Furie herinnerden en de anderen die schrikkelijke moordery bij overlevering kenden ?

— We zullen hun vrees aanjagen ! riep de Electo op trotschen toon. Vooruit, schiet in de stad ! Dit gebeurde in den nacht. De burgers sliepen gerust en dachten aan geen gevaar. Immers sedert de overgave van 1585 was Antwerpen Spaansch en van eigen meesters moest men toch geen kwaad duchten ! Maar plotseling werd men wakker door het geschut ! En angstig liep men de straat op.

« Er wordt van 't kasteel in de stad geschoten ! » zoo klonk de schrikwekkende kreet. Ha, van dat moordersnest had de Scheldestad reeds veel jammer ondervonden ! De burgers liepen te wapen. Weer eene Spaansche turie ? Er moest snel gehandeld worden.

Men besloot eene afvaardiging naar de sterkte te zenden, om te vragen wat dat geschut beduidde.

— Wie zou dat denken van den kastelein Mexia ? riep er een.

— Mexia is geen bevelhebber der citadel meer ! klonk het antwoord.

Hier ben ik. Er is muiterij onder de bezetting, vervolgde de verdreven overste, die naar de markt gekomen was, waar de gewapende burgerij zich opstelde. Ze hebben ginds een Electo gekozen !

Een Electo ! Helaas, men wist nog uit 1576, wat men van dien Electo te duchten had ! Eenige moedige mannen boden zich aan om naar de oproerlingen te gaan. In spanning verbeidde men hun terugkeer. Gelukkig eindelijk waren ze daar weer. Er werd een vergadering belegd. De muiters eischten betaling van hun achterstallige soldij, verder eene dagelijksche uitkeering van twaalf en een halven stuiver aan iederen soldaat en het dubbel aan elken ruiter, en ten slotte de noodige levensmiddelen.

Jeronimo wachtte ongeduldig het antwoord der stad. De afvaardiging werd onmiddellijk binnen gelaten toen ze verscheen.

— Ge laat ons lang wachten, sprak de Electo ongeduldig. En welk nieuws brengt ge mee ?

— De overheid zal haar best doen, om u 't achterstallige geld te verschaffen en een gezantschap naar het hof zenden. Verder zal ze uwe andere eischen inwilligen.

— Goed, we zullen dan nog wat geduld hebben, ofschoon niet lang. En luister nu goed ! 't Verveelt ons, telkens een bode naar de stad te zenden, als we iets moeten vragen. En daarom heb ik een ander middel bedacht. Indien wij een schot lossen — wel te verstaan zonder gevaar voor u — stuurt ge ons onmiddellijk een afgezant, om te vernemen, wat we willen. Goed begrepen, nietwaar ?

De burgers bogen toestemmend. Eilaas, was dat het eens zoo fiere Antwerpen, dat nu aan de grillen van eenige Spaansche huurlingen moest voldoen ? 't Nieuwe middel werd dikwijls toegepast. Boem ! Haastig liep er een bode, om te hooren, wat de heeren soldaten wilden.

— Vierhonderd Filips-daalders in specie !

En de som werd snel gebracht.

Boem !

— Eene koets met vier fraaie paarden voor den Electo.

't Schoonste rijtuig werd uitgezocht. Immers de Spaansche Furie !

Boem !

— Eene sierlijke bedstede, met zijden gordijnen, voor den Electo !

De burgemeester bezat geen schooner leger, dan Jeronimo nu kreeg.

Boem !

— Een verguld rapier, een gouden keten, zilver eetgerief voor den Electo !

— Ge hebt maar te gebieden, heer Spanjaard.

Boem !

— Pannen, potten, ketels, schotels voor onzen kok.

— Uw keuken zal van het noodige voorzien worden.

Boem !

— Wij moeten een banket houden : nieuw tafelgerief, pasteien, taarten, wijn.

— Ge zult kunnen smullen, heeren krijgers, van gouden borden de heerlijkste spijsen, kunnen drinken uit fraaie bekers de lekkerste wijnen.

En Jeronimo bezorgde zijn makkers een lustig leventje, terwijl hij zelf

al de geneuchten van een rijken edelman smaakte. Electo, dat was nu nog eens een baantje !

Een der schepene besloot naar het kasteel te gaan, om nog eens met de Spanjaarden te onderhandelen. De electo ontving hem. Jeronimo was nu als een edelman gekleed

— Mijnheer, de tafel is gedekt. Eet met mij en mijn luitenanten, zei de electo.

De schepene zat mede aan tafel. Hij besloot de Spanjaarden bedaard onder 't oog te brengen, dat de toestand zoo niet langer kon blijven duren. Maar telkens hij over dit onderwerp wilde beginnen, schudde Jeronimo 't hoofd. Hij weigerde naar den burger te luisteren.

De schepene werd op 't laatst zelfs bespot en gehoond. Wat meenden ze in de stad wel ? Antwerpen was immers onderworpen aan Spanje. 't Had te gehoorzamen. Men zou van 't kasteel nog wel andere eischen stellen...

Gaarne zou de schepene teruggekeerd zijn. Men dwong hem te blijven. Het maal was nog niet gëeindigd.

De vrouw van den magistraat werd ongerust over het lang uitblijven van haar echtgenoot. In haar angst handelde ze onvoorzichtig. Ze zond haar jonge dienstbode uit, om inlichtingen te vragen.

Deze verscheen aan 't kasteel. Een soldaat leidde haar binnen. Een sergeant meldde aan den electo de boodschap. Het meisje moest binnen treden.

— Elza ! riep de schepene verschrikt.

Jeronimo barstte in lachen uit.

— Mijnheer de burger is al ongerust ! spotte hij... Zoo, zoo, is dat uw dienstbode ?

En in gebroken Vlaamsch vervolgde hij tot het meisje :

— Lief kind... zit hier naast me... we zullen op uw gezondheid drinken.

— Neen, heer... ik moet weer keeren naar mijn meesteres, antwoordde Elza bevend.

— Ons verlaten ? Neen, neen, dat kan niet...

— Ik verwacht van u, dat gij haar niet zult beletten naar huis te gaan, sprak de schepene ongerust.

— Wat zou het baten, haar te doen vertrekken ? Dan liet ik het kanon afschieten en mijn eisch zou luiden : breng mij de bevallige Elza... Als wij nu eens in de stad drongen en veel vrouwen en meisjes roofden, hoe zou Antwerpen zich dan daartegen verzetten ? vroeg de electo.

— Elza kwam hier in vertrouwen op uw eerlijkheid...

— O, ja, en eerlijke jongens zijn we. We nemen niets zonder het te vragen en nog zijt ge niet tevreden. Onze andere makers handelden niet zoo ridderlijk. Die roofden en plunderen en om licht te hebben staken ze uw stad in brand (1). Hoor eens, ga gij nu maar uw vrouw gerust stellen... Elza blijft hier...

— O, mijnheer, heb medelijden met me ! smeekte het meisje, dat genoeg Spaansch verstond, om Jeronimo's bedoeling te begrijpen.

— Medelijden ! Ik zal voor u zelfs liefde voelen... Na een dag zult ge 't kasteel niet meer willen verlaten. Ge kunt hier alles krijgen, wat ge begeert.

(1) De Spaansche furie van 1576.

— Ik vertrek niet, zonder mijn dienstbode ! verklaarde de schepen.

Jeronimo ontbood eenige dienaren. Deze leidden Elza, die nu weende en om hulp riep, in een nevenkamer. Dan grepen ze den schepene vast en sleurden hem naar de poort. Daar joegen ze hem heen. Zoo behandelden de muiters een magistraat van 't eens zoo fiere Antwerpen...

Elza zat doodelijk beangst in het zijvertrek. Ze hoorde het gelach der Spanjaarden.

— O, Jozef, waarom zijt gij ooit heengegaan ! snikte ze.

Zij was de vriendin geweest van den zoon van den Antwerpschen schoolmeester. We weten, hoe Jozef als bode van Maurits van Nassau bij Isegrim kwam. Elza, ondanks Jozefs slecht gedrag, had hem toch nooit kunnen vergeten. En in haar wanhoop dacht ze nu het eerst aan hem. Men had beweerd, dat hij onlangs in de stad gezien was. Ze kon 't niet gelooven. Zeker zou hij tot haar gekomen zijn...

Jeronimo trad binnen.

— Niet weenen, sprak hij. Ge zult hier een heerlijk leven hebben.

— O, mijnheer, laat me gaan ! smeekte ze. Ik ben een eerlijk meisje...

— Ge zult immers mijn vrouwtje zijn... Toe, wees niet zoo benauwd...

— O, mijnheer, bescherm mijn eer...

— Is het dan geen groote eer, de vrouw van den electo te zijn ? Droog die tranen... Ge hebt niet de minste reden om te weenen...

En Jeronimo vatte Elza bij de handen en kuste haar op den mond. Ze wilde zich verzetten, maar ze was machteloos. De vrees verlamde haar. In haar angst riep ze weer om Jozef.

— Jozef, Jozef... is dat uw vriend ? vroeg de electo.

— Ja...

— Een arme dompelaar ! Hier zult ge een weelde hebben als een prinses. Ik breng u nu naar mijn kamers. O, ze zijn zoo prachtig !

Jeronimo nam Elza op. Ze was zoo tenger... En hij droeg haar door eenige vertrekken. Hij legde haar op een rustbank in een rijk bemeubelde zaal... Hier stonden prachtige zetels, kassen met zilverwerk, vazen, hingen schilderijen en tapijten, alles opgëischt uit de huizen der rijke burgers der stad.

— Zie eens, hoe schoon ! fleemde Jeronimo. In plaats van anderen te dienen en naar de grillen van een lastige meesteres te luisteren, zult gij nu bediend en gehoorzaamd worden !

— Mijnheer, laat mij gaan ! riep Elza weer. O, maak mij niet ongelukkig !

— Ongelukkig ! Maar ge kent uw geluk niet ! Een vorstin zijt ge nu. 't Is als in een sprookje, een dienstmeid, die koningin wordt. En ik bezorg u dat !

— Om mij dan onteerd weg te jagen !

— Foei, wat ge van mij toch denkt ! Dat doen we wel met lichtekooien, die rond het kasteel zwerven, maar niet met een braaf meisje als gij... Maak u niet ongerust, mijn schat ! Altijd zal ik u eerbiedigen... Nu moet ik nog even naar mijn mannen. Stel u intusschen geheel op uw gemak. Straks babelen we dan wat.

In een nieuwe uitbarsting van wanhoop schreide de arme gevangene wanhopig...

— Jozef ! kreunde ze...

En Jozef dacht tegenwoordig wel veel aan haar, maar hij was zoo verre... Hij vertoefde in Veurne-Ambacht, waar hij Isegrim in kennis stelde met de plannen tegen Antwerpen...

In de stad verbreidde zich het nieuws, dat de Spanjaarden op het kasteel een meisje gehouden hadden. Een priester begaf zich naar de sterkte, om Elza op te eischen. Maar aan de poort werd hij op gehoon ontvangen..

TWEE VRIENDEN.

Bruno Rijkaart verliet Winoxbergen. De schout had hem scherp onder-vraagd over Jacqueline, maar de jongeling zich hardnekkig verdedigde... Toen hij buiten de poort was, kwam Adelbert hem achterna.

— Bruno, zei hij, ik kan u zoo niet laten vertrekken... Vader is verblind... en heeft zich laten opmaken door den schout van Hondskoote.

— Ja, jonker en die kerel is kwaad, omdat hij inzake den diefstal van de tasch uwer zuster zoo deerlijk miste. Uw vader verdenkt me omdat ik niet gelooven kan, dat het arme meisje een heks is !

— Ik heb over haar geval nagedacht en 't is waar, er bestaat geen enkele klacht tegen haar.

— En zoo vroom zij sprak en zoo fier ze zich hield ! Ik bewonderde haar. En wat vertelt men nu allemaal ? Ze zou jonker van Dillen behekst hebben.

— Van Dillen is niet schuldig aan dien moord.

— Neen ! klonk het eensklaps...

De jonge mannen zagen op. Ze waren hier bij een plas en een eind van den oever lag een boot. De man, die de riemen in de hand hield, had hun toegeroepen.

— Vriend, kom eens nader ! noodigde Adelbert van Loo, zeer verrast.

— Liever niet... Herkent ge me, Bruno ?

— Mijn Hemel, onze vroegere knecht...

— Juist ! Ik ben Dolf, de dief van de tasch... en die u zoo gemeen beschuldigde. Vergeef het me... Ik meen het ernstig. Maar weet ge, waarom ik bij u woonde ? Om gemeen werk te doen voor een mijnheer, die nu machtig is... Voor jonker van Rooze !

— Wat moest ge dan voor hem uitvoeren ?

— Ik zal spreken op mijn tijd. Het is nu nog te vroeg, hernam Dolf. Ik hoorde uw woorden en kon me niet inhouden... Neen, Wouter van Dillen is geen moordenaar. En die Roza was nooit zijn lief. Van Rooze heeft het meisje ontvoerd.

— Weet gij dat zeker ?

— Ik was immers in zijn dienst...

— Vriend, kom aan land ! drong Adelbert aan.

— Dank u... Ik mijd de zonen van schouten.

— Ikbeloof u veiligheid...

— Ik stel geen vertrouwen in uw beloften...

— En als ik het zweer !

— Dat telt voor mij evenmin. Ik waag nu al veel, maar ik kon mijn woorden niet weerhouden, toen ik u bezig hoorde. O, wees gerust, ik zal spreken op mijn tijd. Geloof me, jonker van Rooze is een schurk.

En de vroegere knecht der hoeve uit de Moeren, de dienaar eigenlijk van Pol van Rooze, roeide heen.

— Een vreemde ontmoeting, zei Adelbert van Loo. En ik geloof zeker, dat de kerel waarheid spreekt. Ik heb al meer zonderlinge dingen over van Rooze gehoord. Luister, Bruno, houd dit geheim ook voor uw ouders ! Ik ben bezig met een onderzoek en nu heb ik reden te meer, om van Rooze te verdenken. Moesten wij dit gesprek meedeelen, men zou ons uitlachen. We kunnen ons niet beroepen op de aanklacht van een dief.

— Dat is waar !

— Maar alles is mij een aanwijzing, om van Rooze scherp na te gaan.

— Gij wilt dus jonker van Dillen verdedigen.

— Ja...

En Adelbert dacht aan Livina.

— Ik zal zwijgen, beloofde Bruno Rijkaart.

— Wat nu die hekserij betreft, maak u niet ongerust, hernam Adelbert. Ge zijt mij een goede vriend en ge kunt op mij rekenen.

— Dank u, jonker !

— Het wordt trouwens een roerige tijd, waarin vrienden elkaar moeten steunen.

— Oorlog, bedoelt ge.

— Juist... Te Antwerpen is Spinola aangekomen, de bekwaamste Spaansche veldheer. Er was daar muiterij op het kasteel. De Spaansche soldaten beroofden de burgerij. Spinola heeft de orde dadelijk hersteld en krijgstuich doen heerschen. Hij moet groote plannen hebben. Ook te Duinkerke neemt men maatregelen.

— Waarom ?

— Men wil op zijn hoede zijn voor de Hollanders ter zee. Men heeft nabij de kust reeds geheime schuitten opgemerkt. De Hollanders zouden wel een aanslag op Duinkerke in den zin kunnen hebben. En men wil dien verijdelen. Ik zal ook dienst nemen, denk ik. De Spanjaarden zullen het eischen.

— En vechten voor hen, jonker !

— Wat bedoelt ge ?

— Strijden voor de verdrukkers van ons land. Vlaanderen is niet vrij...

— Ik weet, dat gij een afkeer van de Spanjaarden hebt. Nu ja, die heeren spelen hier den baas. Maar ge moogt dat zoo niet toonen... het is gevaarlijk... We zijn nu eenmaal Spaansch. Bruno, nu keer ik terug. De poorten worden vroeg gesloten.

— Ja, we zien de oorlogsmaatregelen reeds. We hebben al soldaten op de hoeve ingekwartierd. Het is een lastig leven. Jonker, ik dank u voor uw vriendschap. En als ik wat voor u doen kan, moet ge maar gebieden !

Ze drukten elkander de hand. Adelbert van Loo speedde zich naar de stad. Bruno trok de Moeren in...

Oorlog ? Maar hij zou nooit in dienst treden van Spanje, zoo nam

hij zich vast voor. Spinola te Antwerpen.... De roem van dien veldheer was nog bekend. Maar hier in de streek wisten velen ook, hoe bekwaam Maurits van Nassau zich in 1600 voor Nieuwpoort had betoond. Twee geduchte tegenstanders stonden dus in 't strijdperk...

Men verwachtte aanvallen uit zee en daarom werd Duinkerke versterkt, maar niemand vermoedde oorlogsplannen van Isegrim, die op 't land zat....

Toch kwam een bedelaar bij den bevelhebber van Duinkerke. Hij be-
weerde, dat hij waarzeggen kon en in een vizioen gezien had, dat een leger Duinkerke van de landzijde aantastte.

De bevelhebber werd zenuwachtig. Hij was evenals zijn tijdgenooten bijgeloovig. En de Spanjaard besloot Duinkerke ook van de landzijde te dekken en wel door het water...

OVERSTROOMING.

De wind stak op en gierde over de Moeren. Bruno kwam thuis... Hij vertelde aan zijn ouders, hoe de schout hem weer verhoord en wat hij zelf geantwoord had. Rijkaart was ontevreden op den magistraat.

— Zoo zijn zieke dochter verzorgd hebben, bromde hij, en dan onzen zoon aldus behandelen.

't Was somber op de hoeve, eerst door die verdenking tegen Bruno en dan door de aanwezigheid van soldaten, welke geconcentreerd werden en overal ingekwartierd lagen...

Het was koud, guur weer. De krijgslieden leden veel en waren tuchteloos. Om hen niet al te zeer te verbitteren, moesten de officieren veel door de vingers zien. De soldaten roofden bij de bewoners der hoeven en der dorpen, wat ze konden. Kerels als Dolf deden daaraan mee. Ja, de tijd was maar droevig. Het gezin ging te bed. Bruno bleef op. Hij en vader waakten 's nachts om beurten. Ze waren bevreesd voor krijgsvolk. Ze zouden zich niet laten verrassen. Twee oude soldaten lagen naast den haard te slapen. Het was wild weer. Bruno zat te mijmeren. Eensklaps trof hem een zonderling geluid. Hij opende de deur. Hij schrok geweldig. Er spoelde water over den drempel. Plots begreep Bruno alles. Hij dacht aan wat Adelbert gezegd had over maatregelen te Duinkerke. En de Spaansche gouverneur te Duinkerke kon de sluisen openen en het zeewater in de Moeren laten stroomen. Dan liepen ook de wegen onder en werd de stad afgezonderd. Maar was er nu al reden, door gevaar van uit zee, een bloeiende streek ten onder te brengen? Bruno wist thans, dat het toch was gebeurd. Het water stroomde aan.

Vlug wekte de zoon zijn ouders en zusters.

— De Moeren loopen onder! riep hij.

En dadelijk was de woning vol ontzetting. Ook de soldaten werden wakker gemaakt. Ze wilden vluchten.

— Het is te laat! zei Bruno. Ge zoudt in vaarten of krekken terecht komen. Er zijn geen wegen meer. Alles is een watervlakte. Wat een schande zoo zonder eenige verwittiging met ons te handelen.

Allen klommen naar den zolder. O, kwam de dag maar gauw! Dan zou men misschien een boot ontwaren. De felle wind dreef het water nog sneller

aan. In den stal loeide angstig het vee, maar het was niet mogelijk de dieren te redden. Als de bewoners hun leven maar behielden ! Welk een vreeselijke nacht ! En die ontzetting heerschte overal in de Moeren. Eindelijk daagde de morgen, en zagen de Rijkaarts een vreeselijk schouwspel. De Moeren waren weer een meer. Het water reikte reeds halverwege de muren. Het wies nog snel.

— O, we zullen allen verdrinken ! jammerden moeder en de zusters.

— Zoo behandelen ons nu de Spanjaarden ! riep Bruno. Dat is het werk van den gouverneur te Duinkerke.

— Maar zou die dan zijn eigen krijgsvolk opofferen ? vroeg boer Rijkaart. Ik denk dat er door den storm een dijk doorgebroken is.

Maar wat hielp het nu te babbelen ? Indien er geen redding opdaagde, moesten de ongelukkigén jammerlijk verdrinken...

Bruno sprak er reeds van planken uit den zolder te breken en met de balken van het dak een vlot te maken. Men zou dan nog een kans hebben, om aan den dood te ontsnappen. Maar niet zulk een vaartuig op het woeste meer, want de wind was nog in kracht toegenomen... In den stal was het stil. De arme dieren waren reeds dood. De hoeve daverde. Ze zou kunnen instorten, ondermijnd door de golven.

— Een boot, ik zie een boot ! riep Bruno eensklaps.

De hoop laaide op.

De ongelukkigen zwaaiden door de dakvensters met doeken; de mannen riepen. Maar er verkeerden nu veel menschen in nood. De boot kwam echter in deze richting. Ze naderde voortdurend.

— O, ik herken Adelbert van Loo ! juichte Bruno; hij heeft aan ons gedacht !

— Goddank, de brave jongen komt ons redden, sprak moeder dankbaar.

En zoo was het. Ook te Winoxbergen had men vernomen, dat de Moeren onderliepen en Adelbert wist dan, dat zijn vrienden in nood verkeerden. Hij had eenige schippers gehuurd en een boot geleend en nu waren de helpers daar. 't Werd tijd, want het water reikte reeds aan het dak. Door de venstertjes klommen de Rijkaarts en de soldaten naar buiten. Zoo verlieten ze hun hoeve. Als doodarme lieden voeren ze nu heen. Alles verloren ze. Neen, het leven behielden ze. En dat was niet het geval met al de bewoners der Moeren. In dien nacht en op dezen morgen kwamen er velen om...

— Wat is er toch gebeurd ? vroeg Rijkaart aan jonker van Loo.

— De gouverneur van Duinkerke heeft de sluisen laten openen, om de Moeren onder water te zetten. Hij wil Duinkerke dekken. 't Is me onbegrijpelijk, dat dit zoo haastig moest gebeuren. Hij heeft de soldaten laten weghalen, maar er zeker hier en daar vergeten.

— En de bewoners tellen niet mee ! riep Bruno op bitteren toon uit...

De jongeling dacht aan Bella, zijn verloofde. Zouden de Boudewijnsen gered zijn ?

De ranke boot zwalkte over den onstuimigen plas. Nu en dan zag men kadavers van dieren drijven. Moeder, Mathilde en Emma lagen half bezwijmd op den bodem. Veilig bereikte men toch den dijk. Daar stonden veel nieuwsgierigen, vluchtelingen en ook lieden uit de stad. En niemand begreep de daad van den gouverneur... Men wist niet, hoe deze het hoofd verloren had

door de voorspelling van een vagebond. 't Bijgeloof kon vreeselijke gevolgen hebben...

Adelbert kon een wagen krijgen, om de familie Rijkaart naar Winoxbergen te doen voeren. Bruno wilde eerst zekerheid over het lot van Bella en haar huisgenooten. Hij keerde dadelijk met de boot terug. Adelbert en de visschers vergezelden hem. Men roeide nu naar de hoeve der Boudewijnsen, maar de bewoners hadden deze reeds kunnen verlaten. Een visscher, die ook redding-werk verrichtte, deelde mee, dat ze uit Hond-schoote afgehaald waren. De mannen boden dan weer anderen hulp. Nog zaten er rampzaligen op zolders en daken... Een vrouw was zinneloos geworden en ze schold de visschers voor duivelen uit.

— Ge zijt de meesters van die Jacqueline, de heks van Nieuwpoort ! schreeuwde ze de redders toe. Ge hebt dit ongeluk over ons gebracht. Ha, de wereld vergaat om al uw boosheid.

Ze stond in de dakgoot van een reeds ondermijnde hoeve. In haar armen klemde ze een kind. Haar lokken fladderden wild om de schouders.

— We moeten haar met geweld grijpen en binden, zei Bruno.

Maar toen de loot bij het dak aanlegde uitte de waanzinnige een vreeselijken kreet en sprong ze in den vloed. De golven sleurden haar mee. Het bleek onmogelijk haar te bereiken. Zoo stierf de ongelukkige.

— 't Is vrouw Daniels, vertelde een visscher. Haar man is over eenige weken, toen hij van Brugge kwam, door de bende van den Reus vermoord en dat had haar geest reeds verzwakt. En vannacht is ze dus heelegansch gek geworden.

Het drama had op ieder een een diepen indruk gewekt.

— Maar die Spaansche gouverneur te Duinkerke zit veilig in zijn rijke woonst ! zei Bruno Rijkaart. Wat kan het hem schelen, of er Vlamingen verzuipen !

— Wees toch voorzichtig, fluisterde Adelbert hem toe. Let op uw woorden !

Bruno begreep dan toch ook, dat het maar 't best was te zwijgen. Nog geruimen tijd voeren de redders rond.

GEVANGEN.

Eindelijk kon Bruno zich naar Hond-schoote begeven. Hij verlangde zeer, om Bella te zien en haar verhaal te hooren. Het stedeke was vol vluchtelingen, door de medelijdende bewoners gastvrij opgenomen. Maar welk een wanhoop ook hier ! Hoeveel dier lieden waren plots doodarm geworden. En men kende nog niet de oorzaak van de verschrikkelijke ramp, waarover allerlei geruchten de ronde deden.

Bruno vermoedde, dat Bella bij haar tante zou zijn en dit bleek ook het geval. Het meisje ontving haar verloofde met een jubelkreet, maar de anderen toonden zich zeer koel.

— Eigenlijk hadden we u liever niet gezien, zei vrouw Boudewijns tot den zoon van Rijkaart. Gij hebt u nog niet gezuiverd van de beschuldiging, welke op u rust.

— Maar moeder ! riep Bella uit.

— Zwijg ! gebood boer Boudewijns tot zijn dochter. Moeder heeft gelijk. Bruno kende die vervloekte heks van Nieuwpoort...

— Dat is lastei ! beweerde de jongeling.

— Gij wordt er over verhoord door den heer van Loo, die toch een vriend van uw vader is en u zeker niet zou lastig vallen, indien hij er geen ernstige reden toe had !

— Omdat hij luisterde naar de inblazingen van den dwazen schout van Hondshoote. En die zoekt mij, nu hij zich zoo zeer vergist heeft met den diefstal der tasch.

— Men zegt, dat door die heks de Moeren ondergeloopen zijn, sprak vrouw Boudewijns weer. Omdat de tooveres in de Moeren gesnapt werd ! Het was haar wraak.

— Welk een onzin ! Niet een heks, maar de Spaansche gouverneur van Duinkerke heeft zooveel menschen en dieren doen verdrinken en ons allen plat geruïneerd. Het arme meisje, dat nu gevangen zit, heeft er geen minste schuld aan.

— Arm meisje... ge spreekt die duivelsdienares nog voor ! zoo verweet nem Bella's moeder.

— Zij is zoo min een heks als gij ! verzekerde Bruno, die alleen naar zijn gevoel luisterde.

Zijn woorden joegen ieder, zelfs Bella, schrik aan. Het meisje begon te weenen.

— Ge moet mijn huis verlaten ! gebood de tante.

— En ons mijden, tot ge uw onschuld bewezen hebt... als ge onschuldig zijt, sprak Boudewijns.

— En zoo ontvangt ge mij ! Ge vraagt niet naar mijn ouders ! Ik word verstooten als een heks, een slecht mensch, ik, die mijn leven waagde uit bezorgdheid voor u...

Maar de Boudewijnsen en hun tante bleven vijandig... En Bella zat maar te weenen. Plots volgde een ander tooneel. De schout van Hondshoote verscheen met eenige knechten.

— Bruno Rijkaart, gij hebt u op mijn gebied gewaagd en ge zijt nu mijn gevangene, zei hij. Ge wordt beschuldigd in betrekking te staan met de heks van Nieuwpoort. Ik zal zoo zwak niet zijn als mijn ambtgenoot van Winoxbergen, die u op vrije voeten laat.

— Gij pleegt een verfoeilijke daad ! riep Rijkaart uit.

— Beledig het gerecht niet. Dat maakt uw zaak maar erger.

— Bruno is onschuldig ! kreet Bella, maar Boudewijns dwong haar te zwijgen.

De jonge man begreep, dat verzet nutteloos was. Gewillig volgde hij den magistraat.

— Laat het aan Adelbert van Loo weten, had hij nog tot zijn geliefde gezegd.

Op straat werd hij uitgejouwd. Velen toch verkeerden in de meening, dat Jacqueline door booze macht de ramp in de Moeren verwekt had. En Rijkaarts zoon moest met haar samen spannen. Deze werd in den toren opgesloten.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Tweede druk.

Nr 235.

A. HANS.

De Wandelende Jood in Vlaanderen

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich.